

Kroniek strafprocesrecht 2004 (II)

Petra van Kampen
redactielid¹

Dit is het tweede deel van de Kroniek strafprocesrecht, waarin redactielid Petra van Kampen de belangrijkste jurisprudentie van 2004 op het terrein van strafprocesrecht op een rij zet. De kroniek is gebaseerd op uitspraken gepubliceerd in de Nieuwsbrief Strafrecht 2004 (NbSr), Nederlandse Jurisprudentie 2004 (NJ) en het Nederlands Juristenblad 2004 (NJB). Vanwege het specialistische karakter zijn geen uitspraken over uit- en overlevering opgenomen.

INHOUD

DEEL 1

Aanwezigheidsrecht, tegenspraak, verstek en de gemachtigde raadsman

- aanwezigheidsrecht
- tegenspraak, verstek en de gemachtigd raadsman

Beslag & beklag

- eigendom, afstand- en verbeurdverklaring/onttrekking
- beklag tegen beslag

Betekening

Bewijsrecht

- vrijspraak of bewezenverklaring
- ambtsedig proces-verbaal en verbaliseringsplicht
- overige bescheiden
- bescheiden van personen wier identiteit niet blijkt
- selectie en waardering van bewijsmateriaal
- bewijsoverwegingen
- kroongetuige

Dwangmiddelen

- aanhouding
- binnentreden
- DNA
- fouillering
- inbeslagneming
- infiltratie
- inlichtingen telecommunicatie
- inwinnen van informatie
- onderzoek aan lichaam of kleding
- ophouden voor verhoor
- pseudokoop
- telefoontap
- voorlopige hechtenis

DEEL 2

Horen van getuigen

Herziening

Kennisgeving van (niet) verdere vervolging

Ontnemingsprocedure

Rechtshulp

Rechtsmiddelen

- hoger beroep (ontvankelijkheid)
- hoger beroep (intrekking)
- appelmemoorie
- cassatie
- ambtshalve cassatie

Tenlastelegging

Vormverzuimen en artikel 359a Sv

- ontvankelijkheid OM en beginselen goede procesorde

Verzoekschriften ex artikel 591a Sv

Wraking

WET- EN REGELGEVING

ik dacht: waarom zouden
ze nou net daár stoppen met
toevoegen?

HOREN VAN GETUIGEN

HR 10 februari 2004, NJ 2004, 452 betreft een zaak waarin jegens de verdachte kennelijk tweemaal proces-verbaal wordt opge- maakt in verband met een loslopende hond. Verdachte verzoekt daarop de verbalisant als getuige te mogen horen, welk verzoek door het hof wordt afgewezen omdat de noodzaak daartoe niet zou zijn gebleken. In cassatie wordt daarover geklaagd. De Hoge Raad cas- seert niet en wijst erop dat (a) een in een pro- ces-verbaal opgenomen mededeling van een opsporingsambtenaar in het kader van het EVRM dient te worden aangemerkt als een verklaring van een getuige; en (b) de verdach- te (inderdaad) het recht heeft een dergelijke verklaring op betrouwbaarheid te toetsen, maar dat van hem daartoe wel het nodige initiatief mag worden verwacht. Bovendien volgt (c) uit art. 344 lid 2 Sv dat de wetgever een bijzonder vertrouwen heeft gesteld in de betrouwbaarheid van een ambtsedig op- gemaakt proces-verbaal. Gelet daarop mag

van de verdachte die de betrouwbaarheid van een in proces-verbaal opgenomen verklaring wenst te toetsen niet alleen worden verwacht dat hij tijdig gebruikmaakt van de wettelijke mogelijkheden, maar zijn daartoe strekken- de verzoek ook behoorlijk motiveert. Zie over deze uitspraak ook de noot van Knigge in NJ 2004, 452, die de uitspraak (terecht) veront- rustend noemt. Hij wijst er onder meer op dat, voorzover de Nederlandse politie integer is, dat voor een belangrijk deel te danken is aan het feit dat zij functioneert binnen een rechtssysteem dat waarborgen biedt tegen machtsmisbruik. Tot die waarborgen behoort dat de opsporingsambtenaar ter zitting aan een indringende ondervraging onderworpen kan worden. 'Door dit arrest dreigt de bekeuringen uitdelende opspo- ringsambtenaar boven controle en kritiek te worden verheven. Vanuit rechtsstatelijk per- spectief bezien is dat een zorgelijke zaak.'

Blijkens HR 2 november 2004, NbSr 2004, 433 geldt een per fax gedaan verzoek over- gens niet als een opgave tot het doen oproe- pen van getuigen als bedoeld in art. 263 lid 2 (oud) Sv. Een dergelijk verzoek is daarmee

(automatisch) een verzoek als bedoeld in art. 328 Sv, dat dient te worden getoetst aan de hand van het noodzaaks criterium.

HERZIENING

Ook in 2004 passeerden de nodige herzie- ningsverzoeken de revue. De Hoge Raad herhaalt in dat kader zekerheidshalve nog maar eens dat als grondslag voor een herzie- ning slechts kunnen dienen een of meer door een opgave van bewijsmiddelen gestaafe omstandigheden van feitelijke aard, die bij het onderzoek ter terechtzitting niet zijn gebleken en die het ernstig vermoeden wek- ken dat, waren zij bekend geweest, zouden hebben geleid tot hetzij vrijspraak, hetzij ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij niet- ontvankelijkverklaring van het OM, hetzij toepassing van een minder zware strafbepa- ling. Een mening, overtuiging of gevolgtrek- king kan in het algemeen dan ook niet als omstandigheid van feitelijke aard worden aangemerkt. Dat brengt mee dat het oordeel van een deskundige in beginsel – behoudens bijzondere omstandigheden – slechts als een novum kan gelden voorzover daarbij wordt uitgegaan van feiten en/of omstandigheden van feitelijke aard die niet bekend waren, dan wel niet geacht kunnen worden bekend te zijn geweest, aan de rechter die de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd heeft ge- wezen. Zie daartoe o.a. HR 1 juli 2003, NbSr 2003, 283/NJB 2003, 123; HR 30 september 2003, NbSr 2003, 387/NJB 2003, 151; HR 17 februari 2004, NJ 2004, 333/NbSr 2004, 127/NJB 2004, nr. 51; HR 24 februari 2004, NbSr 2004, 119 en HR 7 september 2004, NbSr 2004, 367 (Schiedamse parkmoord). In HR 17 februari 2004, NJ 2004, 333/ NbSr 2004, 127/NJB 2004, nr. 51 voegt de Hoge Raad daaraan toe dat de wettelijke regeling van het buitengewoon rechtsmiddel herziening ervan uitgaat dat op basis van hetgeen in de aanvraag op grond van bijgevoegde bewijs- middelen is gesteld, beoordeeld wordt of de herziening ontvankelijk en gegrond is. Daarmee verdraagt zich niet dat hangende de beoordeling van het herzieningsverzoek om nieuwe onderzoeken wordt verzocht, met de kennelijke bedoeling om de daaruit voort- komende rapporten aan de bijlagen van het herzieningsverzoek toe te voegen.

¹ Redactielid en advocate, Simmons & Sim- mons, Rotterdam.

KENNISGEVING VAN (NIET) VERDERE VERVOLGING

Niet juist is (volgens de Hoge Raad althans) de opvatting dat, nadat een termijn als bedoeld in art. 253 lid 2 Sv ongebruikt is verstreken, het verlenen van een nadere termijn op de voet van art. 255 lid 4 Sv voor het uitbrengen van de dagvaarding niet mogelijk is, omdat de tekst van art. 255 lid 4 Sv zich daartegen verzet indien reeds een kennisgeving van verdere vervolging uitging. Beslissend voor de beoordeling van een desbetreffende vordering van de officier van justitie is volgens de Hoge Raad slechts of het algemeen belang de toewijzing van die vordering dringend eist. HR 9 november 2004, *NbSr* 2004, 472 (Clickfonds).

ONTNEMINGSPROCEDURE

Zoals in de Kroniek strafprocesrecht 2003 reeds werd vermeld, leidt het verzuim van de officier van justitie om (op de voet van art. 311 Sv) in zijn requisitoir kenbaar te maken dat een ontnemingsvordering aanhangig zal worden gemaakt, naar het oordeel van de Hoge Raad niet steeds tot niet-ontvankelijkheid van de officier in die ontnemingsvordering. Op 9 december 2003 (*NJ* 2004, 199/*NbSr* 2004, 1/*NJB* 2004, nr. 24) bepaalt de Hoge Raad dat uit de wetgeschiedenis moet worden afgeleid dat de wetgever (slechts) heeft willen bereiken dat de betrokkene uiterlijk ten tijde van de afsluiting van het onderzoek ter terechtzitting in eerste aanleg in de hoofdzaak bekend is met het voornemen van de officier om een ontnemingsvordering in te dienen. Dat voornemen kan de betrokkene echter ook op andere wijze – dan een mededeling van de officier ter zitting – bekend zijn. Indien een vordering wordt ingediend zonder dat het voornemen daartoe op een wijze als bedoeld in art. 311 Sv is aangekondigd, zal de rechter bij de beslissing op de vordering naar het oordeel van de Hoge Raad moeten nagaan in welke mate de betrokkene door het verzuim in zijn belangen is geschaad. Mede aan de hand daarvan dient de rechter te bepalen of dit verzuim dient te leiden tot niet-ontvankelijkheid van de officier in die vordering, dan wel tot bijvoorbeeld een vermindering van de aan betrokkene op te leggen betalingsverplichting.

In HR 1 juni 2004, *NJ* 2004, 390/*NbSr* 2004, 235/*NJB* 2004, nr. 106, is het vervolgens de beurt aan die andere mogelijkheid dat de verdachte in kennis wordt gesteld van een ontnemingsvordering, en wel die genoemd in art. 511b lid 3 Sv, waarin is bepaald dat de ontnemingsvordering gelijktijdig met de sluiting van het strafrechtelijk financieel onderzoek dient te worden betekend. Het hof oordeelt in die zaak dat bij het niet-naleven van die termijn de sanctie van niet-ontvankelijkheid slechts kan volgen, indien sprake is van een ernstige inbreuk op de beginselen van een behoorlijke procesorde, waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak tekort is gedaan. Het cassatiemiddel komt daartegen op en beargumenteert dat die sanctie wel dient te volgen. De Hoge Raad oordeelt echter dat de opvatting dat schending van art. 511b Sv zonder meer tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie leidt, onjuist is. En waar A-G Vellinga die mening deelt maar toch tot cassatie komt, omdat hij meent dat het zogenaamde Zwolsman-criterium niet bepalend is en kan zijn voor de vraag naar niet-ontvankelijkheid van het OM (maar slechts de vraag of de verdachte onaanvaardbaar lang heeft moeten wachten), casseert de Hoge Raad niet.

Mede met het oog op het belang van het voorschrift van art. 511b lid 1 Sv dat een ontnemingsvordering uiterlijk 2 jaren na de uitspraak in eerste aanleg in de hoofdzaak aanhangig dient te worden gemaakt, dient in rechte vast te staan op welke datum de vordering aan betrokkene is uitgegaan. Bij het ontbreken van een schriftelijke vordering tot ontneming in het dossier moet het er volgens de Hoge Raad in beginsel voor worden gehouden dat die vordering ontbreekt. De enkele omstandigheid dat de rechter de betrokkene heeft veroordeeld tot het betalen van wederrechtelijk verkregen voordeel is niet voldoende om te kunnen aannemen dat de officier van justitie een dergelijke schriftelijke vordering heeft doen uitgaan. Dat kan (alleen) anders zijn indien nadere gegevens komen vast te staan die aannemelijk doen zijn dat en wanneer de ontnemingsvorde-

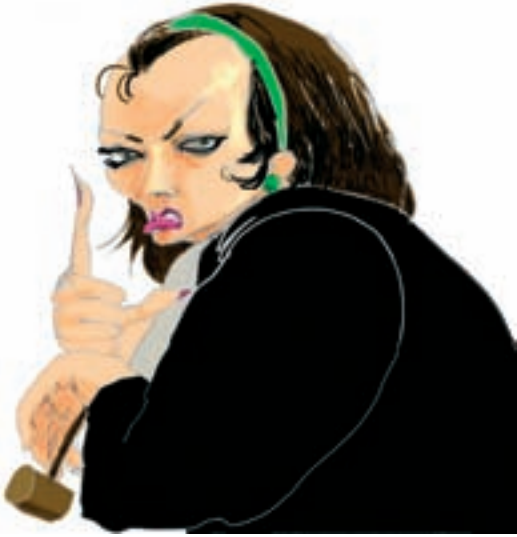
ring aanhangig is gemaakt: HR 23 december 2003, *NbSr* 2004, 64/*NJB* 2004, nr. 29.

In de zaak die centraal staat in HR 30 maart 2004, *NJ* 2004, 345 verklaarde de rechtbank de officier van justitie niet-ontvankelijk in zijn ontnemingsvordering. In hoger beroep werd die uitspraak door het hof vernietigd, waarna het hof de betrokkene de verplichting oplegde tot betaling van een bedrag aan wederrechtelijk verkregen voordeel. Ten onrechte, zo concludeerde de Hoge Raad. Op grond van art. 511g lid 2 Sv is art. 423 lid 2 Sv immers van overeenkomstige toepassing op de ontnemingsprocedure in hoger beroep, zodat het hof de zaak, na vernietiging van de uitspraak van de rechtbank, had moeten verwijzen naar de rechtbank.

Meer ontnemingsperikelen in HR 15 juni 2004, *NJ* 2004, 415/*NbSr* 2004, 293/*NJB* 2004, nr. 117. Daarin grondt het hof de schatting van het wederrechtelijk verkregen voordeel mede op de omstandigheid dat aan het hof ambtshalve bekend is dat de gemiddelde winstmarge van cocaïne en heroïne elkaar niet veel plegen te ontlopen. In cassatie wordt daarover geklaagd, met verwijzing naar het feit dat het een feit van algemene bekendheid zou zijn dat cocaïne duurder is dan heroïne. A-G Jörg wijst erop dat de schatting van wederrechtelijk verkregen voordeel mede ontleend kan worden aan eigen wetenschap, zolang die wetenschap als feit van algemene bekendheid kan worden aangemerkt. Een korte analyse van zijn hand op basis van in *JOW* gepubliceerde uitspraken leert hem dat de winstmarges van heroïne en cocaïne elkaar inderdaad niet veel plegen te ontlopen, zodat de ambtshalve kennis wat hem betreft kan worden omgevormd tot een feit van algemeen bekendheid, een bewijsmiddel waaraan (op de voet van art. 511f jo. 339 lid 2 Sv) de schatting mede kan worden ontleend. De Hoge Raad casseert: de schatting is niet ontleend aan wettige bewijsmiddelen en evenmin aan een feit van algemene bekendheid.

Vermeldenswaardig ter zake van de ontnemingsprocedure is nog *NJ* 2004, 573, waarin de Hoge Raad bepaalde dat het ontnemen

Als het dan toch om
Waarheidsvinding gaat,
kan ik toch niet tegen
grondig zoeken zijn?

van wederrechtelijk verkregen voordeel ter zake van een feit, waarvan de verdachte is vrijgesproken, op de voet van art. 511b Sv (soortgelijk feit) niet in strijd is met de onschuldpresumptie als bedoeld in art. 6 lid 2 EVRM, aangezien in de in art. 511b e.v. Sv geregelde procedure aan de betrokkene de gelegenheid wordt geboden om zich te verdedigen, waartoe mede behoort de gelegenheid om aan te voeren dat en waarom er onvoldoende aanwijzingen bestaan dat de in art. 36e lid 2 Sr bedoelde soortgelijke feiten zijn begaan. Naar de mening van Schalken in zijn noot bij het arrest (NJ 2004, 573) is de kous met het oordeel van de Hoge Raad dat art. 6 lid 2 EVRM niet wordt geschonden overigens niet af. Hij wijst erop dat het EHRM de beoordeling van de ontnemingsprocedure reeds eerder onder het bereik van art. 6 lid 1 EVRM heeft gebracht, hetgeen betekent dat de procedure aan een aantal essentiële criteria dient te voldoen.

In hetzelfde arrest (NJ 2004, 573) legt de Hoge Raad overigens het overgangsrecht uit, met betrekking tot de thans niet meer bestaande mogelijkheid vervangende hechtenis op te leggen in ontnemingszaken; deze is thans vervangen door de mogelijkheid lijfswang toe te passen op de voet van art. 577c Sv.

RECHTSHULP

Eerder bepaalde de Hoge Raad reeds dat de eis in art. 552k Sv dat aan een verzoek om rechtshulp zoveel mogelijk het verlangde gevolg moet worden gegeven zo moet worden geïnterpreteerd, dat van inwilliging van een rechtshulpverzoek slechts kan worden afgezien, indien zich belemmeringen voordoen van wezenlijke aard, die voortvloeien uit het toepasselijke verdrag of de wet, dan wel indien door inwilliging wordt gehandeld in strijd met fundamentele beginselen van het Nederlandse strafprocesrecht. Zie o.a. HR 19 maart 2002, NJ 2002, 580; HR 2 november 2004, NbSr 2004, 428. Het ontbreken van een machtiging als bedoeld in art. 2 Algemene wet op het binnentreden (Awbi) is níét van een zodanige orde, in elk geval niet indien de rechter-commissaris de doorzoeking heeft verricht en tot inbeslagneming is overgegaan: HR 13 mei 2003, NJ 2004, 40.

Geen rechtsregel verzet zich in de tussentijd volgens de Hoge Raad tegen een doorzoeking ter inbeslagneming op basis van een herhaald rechtshulpverzoek. De enkele omstandigheid dat het oorspronkelijke verzoek werd gedaan vóórdat daarvoor een verdragsrechtelijke basis bestond, levert bovendien geen beletsel op voor het verlenen van verlof als bedoeld in art. 552p Sv: HR 22 juni 2004, NJ 2004, 440/NbSr 2004, 274.

In HR 2 november 2004, NbSr 2004, 427/NJB 2004, nr. 177 wijst de Hoge Raad er in het kader van de internationale rechtshulp op dat de Nederlandse autoriteiten bevoegd zijn om, ter uitvoering van een rechtshulpverzoek op grond van het Europees Witwasverdrag, gebruik te maken van de hun toegekende strafvorderlijke bevoegdheden, indien het feit in verband waarmee de rechtshulp werd gevraagd naar Nederlands recht strafbaar was op het tijdstip waarop ter uitvoering van het verzoek gebruik wordt gemaakt van enige bij de wet toegekende strafvorderlijke bevoegdheid. Het gaat derhalve níét om de vraag of het desbetreffende feit naar Nederlands recht strafbaar was op het moment dat het in het buitenland werd begaan.

RECHTSMIDDELEN

Hoger beroep (ontvankelijkheid)

HR 13 januari 2004, NbSr 2004, 52/NJB 2004, nr. 37 betreft de situatie dat de officier van justitie bij beslissing d.d. 30 augustus 2001 niet-ontvankelijk wordt verklaard in zijn vervolging ter zake van vier overtredingen van de Opiumwet, omdat hij weigert de door de rechtbank toegewezen (onder codenummer bekende) getuigen op te roepen om ter zitting van de rechtbank een verklaring af te leggen (art. 349 lid 3 Sv). De rechtbank bepaalt daarbij dat die niet-ontvankelijkheid geen betrekking heeft op het vijfde feit (diefstal), ter zake waarvan het onderzoek ter terechtzitting bij uitspraak van diezelfde datum wordt heropend. Bij uitspraak d.d. 2 mei 2002 wordt verdachte ter zake van dit feit veroordeeld. Op 6 mei 2002 gaat het Openbaar Ministerie in hoger beroep tegen die beslissing en alle gewezen tussenvonnissen in die zaak. In hoger beroep stelt de A-G dat de officier van justitie verontschuldigbaar te laat in appel is gegaan, omdat hij ervan is uitgegaan dat de uitspraak d.d. 30 augustus 2001 een tussenbeslissing was. Tevergeefs. Door het hof wordt het OM niet-ontvankelijk verklaard in het hoger beroep: de niet-ontvankelijkverklaring is immers een einduitspraak in de zin van art. 138 Sv, zodat het hoger beroep binnen 14 dagen (na 30 augustus 2001) diende te worden ingesteld. Ook de Hoge Raad is die mening toegedaan. Bovendien doet zich naar het oordeel van de Hoge Raad niet het geval voor dat door een verzuim van de rechter tekort is gedaan aan de bevoegdheid die de wet de procesdeelnemers geeft om door het instellen van rechtsmiddelen beslissingen aan het oordeel van een hogere rechter te onderwerpen.

Dat is niet anders in de zaak die is gepubliceerd als HR 23 september 2003, NJ 2004, 25, waarin een 48-jarige verdachte een dagvaarding krijgt uitgereikt om te verschijnen voor de zitting van de kinderrechter te Amsterdam. Op de dagvaarding is de term 'minderjarige (verdachte)' wel doorgestreept. De verdachte verschijnt niet en wordt bij verstek veroordeeld. Tegen die veroordeling stelt hij meer dan veertien dagen later hoger beroep in. Het

hof acht hem daarin ontvankelijk, gelet op de kennelijk ontstane verwarring. De Hoge Raad casseert: in de dagvaarding is met voldoende duidelijkheid de dag van de terechtzitting vermeld. De enkele omstandigheid dat op de dagvaarding 'kinderrechter' stond vermeld in plaats van politierechter in dezelfde rechtbank, maakt niet dat de dagvaarding in dat opzicht als onvoldoende heeft te gelden. Niet valt immers in te zien dat die omstandigheid de verdachte redelijkerwijs kan hebben beknut in de mogelijkheid zich bij de rechtbank van het verloop van de zaak te vergewissen.

De enkele omstandigheid overigens dat de raadsman er blijk van geeft op de hoogte te zijn van dag en uur van de zitting in eerste aanleg brengt nog niet met zich mee dat zich een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat de dag van de terechtzitting de verdachte bekend was als bedoeld in art. 408 lid 1 onder c Sv, zodat verdachte niet slechts om die reden niet-ontvankelijk kan worden verklaard in zijn hoger beroep omdat dit beroep te laat zou zijn ingesteld: HR 6 januari 2004, *NbSr* 2004, 55.

In HR 31 augustus 2004, *NbSr* 2004, 304/*NJ* 2004, 551/*NJB* 2004, nr. 133, stelt de verdachte te laat appel in tegen een verstekmededeling. Hij geeft daarvoor vervolgens als reden aan dat hij de Nederlandse taal niet machtig is en (om die reden) geen kennis kon nemen van de inhoud van de verstekmededeling. Het hof verklaart de verdachte niet-ontvankelijk. De Hoge Raad casseert niet: een verstekmededeling als bedoeld in art. 366 Sv is niet een mededeling in de zin van art. 6 lid 3 onder a EVRM.

In HR 7 september 2004, *NbSr* 2004, 374/*NJB* 2004, nr. 135, wijst de Hoge Raad erop dat een gedetineerde verdachte volgens de wet een rechtsmiddel kan aanwenden door middel van een schriftelijke verklaring, waaraan verder geen vormvereisten zijn gesteld. Die verklaring kan hij doen toekomen aan het hoofd van de inrichting. In dit geval was de procedure aldus dat de gedetineerde eerst een briefje diende in te vullen dat hij hoger beroep wenste in te stellen, waarna er iemand van de afdeling Bevolking langskwam

om de akte op te maken (hetgeen echter vaak een dag of twee duurt). Het hof meent dat de verdachte – door een kennelijke vertelling zijnerzijds – niet-ontvankelijk is wegens overschrijding van de termijn. Zo niet de Hoge Raad, die van oordeel is dat het desbetreffende systeem niet verenigbaar is met de vormvrije wijze waarop een gedetineerde een rechtsmiddel kan aanwenden.

Hoger beroep (intrekking)

In de rechtspraak is een ruime interpretatie gegeven aan hetgeen in art. 453 lid 1 Sv is bepaald, te weten 'intrekking uiterlijk tot de aanvang van de behandeling van het beroep'. Als bepalend criterium voor de aanvang van de behandeling geldt niet het moment van het uitroepen van de zaak, doch het moment dat inhoudelijk ('te gronde') met behandeling van de zaak wordt aangevangen. Uit het systeem van het Wetboek van Strafvordering volgt volgens het Hof Den Bosch dat met de behandeling van de zaak inhoudelijk wordt aangevangen ná het voordragen van de zaak door het Openbaar Ministerie (art. 415 jo. 284 Sv). Al hetgeen door het hof vóór dat moment wordt beslist, zijn beslissingen die in beginsel door het hof kunnen worden genomen zonder te hebben kennisgenomen van het opsporingsonderzoek. Indien het hof echter beslissingen neemt met betrekking tot nader onderzoek ten aanzien van feiten en/of omstandigheden die betrekking hebben op vragen die volgens art. 350 Sv moeten worden beoordeeld, dient het hof kennis te hebben genomen van het dossier. Dergelijke beslissingen die in een zogenaamde regiezitting worden genomen, hebben derhalve reeds betrekking op het onderzoek te gronde. Intrekking van het hoger beroep nadien is dan niet meer mogelijk. Het is immers de kennelijke bedoeling van de wetgever dat een strafzaak, indien deze, na voordracht door het Openbaar Ministerie, eenmaal aan het oordeel van de rechter is onderworpen, niet meer aan dit oordeel kan worden onttrokken: Hof Den Bosch 30 maart 2004, *NbSr* 2004, 186.

Appelmemorie

De vraag naar de wettelijke status van de appelmemorie als bedoeld in art. 447 lid 1 Sv

wordt door de Hoge Raad beantwoord in HR 21 september 2004, *NJ* 2004, 640/*NbSr* 2004, 401/*NJB* 2004, nr. 149. Het betreft een door de officier van justitie ingesteld hoger beroep tegen een beschikking, waarin de vordering tot verlenging van de gevangenhouding is afgewezen. Ter zitting blijkt het hof niet te beschikken over een appelmemoire als bedoeld in art. 447 lid 1 Sv. Daarop verklaart het hof de officier van justitie niet-ontvankelijk in het beroep. Ten onrechte, aldus de Hoge Raad: de opvatting dat het Openbaar Ministerie na een tegen een beschikking ingesteld appel op straffe van niet-ontvankelijkheid van dat beroep een schriftuur houdende zijn grieven moet indienen, vindt geen steun in het recht en met name niet in art. 447 lid 1 Sv, zoals dat artikel luidt sinds 1 mei 1992.

Cassatie

In HR 18 november 2003, *NJ* 2004, 178 staat de vraag centraal wie het risico draagt van het in het ongereede raken van een schriftuur na verzending en vóór indiening daarvan. Ter griffie van de Hoge Raad wordt niet tijdig een schriftuur ontvangen; de raadsman stelt echter binnen de termijn als bedoeld in art. 437 lid 2 Sv een schriftuur te hebben verzonden. A-G Machielse concludeert dat art. 437 lid 2 Sv een termijn van openbare orde is, hetgeen impliceert dat de rechter slechts bij wijze van hoogste uitzondering doorbreking van die regeling kan toestaan. Machielse is voorts van mening dat het tot de verantwoordelijkheid van de indiener behoort om zich ervan te vergewissen dat het schriftuur inderdaad binnen de gestelde termijn is ontvangen. De Hoge Raad is het daarmee eens: de raadsman draagt, behoudens bijzondere omstandigheden, het risico dat het stuk niet, of niet binnen de gestelde termijn is aangekomen.

In HR 15 juni 2004, *NJ* 2004, 465/*NbSr* 2004, 289/*NJB* 2004, nr. 116 bepaalt de Hoge Raad dat het verzuim van de strafadministratie van de Hoge Raad om tijdig aan de raadsman afschriften van de kernstukken (uitspraken en processen-verbaal van de terechtzittingen in eerste aanleg en hoger beroep) en afzonderlijk gevraagde afschriften toe te

sturen, kán meebrengen dat de raadsman op diens verzoek door de rolrechter alsnog een termijn wordt gegund om zonodig een aanvullend middel in te dienen, indien de belangen van een behoorlijke rechtspleging dit eisen.

Intrekking van een ingesteld cassatieberoep is volgens de Hoge Raad niet mogelijk, indien de P-G ter openbare zitting van de Hoge Raad zijn conclusie heeft genomen. Dan is de behandeling van het beroep in de zin van art. 453 Sv immers aangevangen. HR 30 september 2003, NJ 2004, 26.

Indien bij uitspraak in hoogste feitelijke aanleg ter zake van meer feiten één hoofdstraf is opgelegd en het cassatieberoep tot één of meer van die feiten is beperkt en de Hoge Raad de bestreden uitspraak vernietigt wat de strafoplegging betreft, dient de rechter naar wie de zaak wordt verwezen, naar analogie van art. 423 lid 4 Sv, de straf te bepalen voor die feiten die niet aan het oordeel van de Hoge Raad waren onderworpen. Dat geldt niet in het geval van een onbeperkt ingesteld cassatieberoep, terwijl de Hoge Raad de veroordeling voor een aantal feiten vervolgens wel, en één feit niet instandhoudt: in dat geval dient de rechter naar wie wordt verwezen opnieuw de straf op te leggen voor alle feiten: HR 27 januari 2004, NbSr 2004, 93.

Ambtshalve cassatie

Sinds enkele jaren is een cassatieschriftuur in strafzaken verplicht (*Stb.* 1999, 467). Bij die wetswijziging besloot de wetgever om de ambtshalve cassatiemogelijkheid niet af te schaffen. Dat roept de vraag op wanneer en onder welke voorwaarden (nog) ambtshalve wordt gecasseerd. Zie daartoe de conclusie van A-G Vellinga bij HR 24 februari 2004, NJ 2004, 477 en de noot van Buruma bij HR 23 maart 2004, NJ 2004, 476. In beide gevallen concludeert de A-G tot ambtshalve vernietiging; in beide gevallen casseert de Hoge Raad evenwel niet.

TENLASTELEGGING

In HR 24 februari 2004, NJ 2004, 217/NbSr 2004, 122, staat de vraag centraal of twee verschillende feitencomplexen primair/sub-

da's twee loslopende honden... BON!
en nog steeds, twee loslopende honden, BON!
Hé kijk, twee loslopende honden! Daar
moet ik een bon voor schrijven...

sidiar ten laste gelegd kunnen worden (of slechts uitsluitend cumulatief). Primair ging het volgens de tenlastelegging om overtreding van art. 68 lid 2 onder a AWR (het opzettelijk niet of niet tijdig doen van een bij de Belastingwet voorziene aangifte); subsidiair om art. 225 lid 2 Sr. De verdediging stelde (in hoger beroep) dat de dagvaarding als gevolg daarvan innerlijk tegenstrijdig was, zodat de dagvaarding nietig was. Daarop reageerde het hof niet, maar had dat wel moeten doen: het betreft hier immers een verweer als bedoeld in art. 358 lid 3 Sv, waarop door de rechter gemotiveerd moet worden beslist. Dat leidt in dit geval evenwel niet tot cassatie, omdat het hof het verweer naar het oordeel van de Hoge Raad alleen maar had kunnen verwerpen, omdat geen rechtsregel eraan in de weg staat dat de officier van justitie een feit dat cumulatief had kunnen worden ten laste gelegd, in de tenlastelegging opneemt als subsidiair feit, ook niet als het ene feit een omissie- en het andere feit een commissiedelict is.

VORMVERZUIMEN EN ART. 359A SV

Van essentieel belang met het oog op de toepassing van art. 359a Sv is de uitspraak van de Hoge Raad d.d. 30 maart 2004, NJ 2004, 376/NbSr 2004, 146/NJB 2004, nr. 69. De Hoge Raad bepaalde daarin dat de toepassing van art. 359a Sv is beperkt tot vormverzuimen, begaan bij het voorbereidend onderzoek als bedoeld in art. 132 Sv, te weten het onderzoek dat voorafgaat aan het onderzoek ter terechtzitting. Het gaat daarbij uitsluitend om het onderzoek tegen de verdachte ter zake van het hem ten laste gelegde, waarover de rechter heeft te oordelen. Art. 359a Sv is dus niet van toepassing indien het verzuim is begaan buiten het verband van dit voorbereidend onderzoek (bijvoorbeeld in het onderzoek tegen een andere (mede)verdachte). Art. 359a Sv is blijkens genoemde uitspraak evenmin van toepassing bij vormverzuimen die betrekking hebben op de toepassing van vrijheidsbenemende dwangmiddelen die kunnen worden voorgelegd aan de rechter-commissaris (ex art. 59a Sv). Tegen zijn oordeel staat geen hogere voorziening open. Het zou naar het oordeel van de Hoge Raad in

strijd zijn met het gesloten stelsel van rechtsmiddelen indien ter terechtzitting alsnog of opnieuw op dergelijke verzuimen een beroep zou kunnen worden gedaan. Art. 359a Sv heeft bovendien uitsluitend betrekking op onherstelbare vormverzuimen. Bij dergelijke verzuimen moet de rechter (voor zover de rechtsgevolgen niet uit de wet blijken) rekening houden met de factoren genoemd in art. 359a lid 2 Sv, omdat het rechtsgevolg door die factoren moet worden gerechtvaardigd. Het gaat daarbij om het belang dat het geschonden voorschrift dient, de ernst van het verzuim en als derde het nadeel dat daardoor is veroorzaakt. Bij de beoordeling daarvan is onder meer van belang of en in hoeverre de verdachte door het verzuim in zijn verdediging is geschaad. Indien het niet de verdachte is die door niet-naleving is getroffen in het belang dat de overtreden norm beoogt te beschermen, behoeft in de te berechten zaak in de regel naar het oordeel van de Hoge Raad geen rechtsgevolg te worden verbonden aan het verzuim. De Hoge Raad wijst er voorts nog op dat art. 359a Sv een bevoegdheid en geen plicht formeert om aan een onherstelbaar vormverzuim een rechtsgevolg te verbinden: de rechter mag volstaan met de vaststelling dat van een onherstelbaar verzuim sprake is.

Strafvermindering komt naar het oordeel van de Hoge Raad slechts in aanmerking als aansmelijk is dat (a) de verdachte daadwerkelijk nadeel heeft ondervonden, (b) dit nadeel is veroorzaakt door het verzuim; (c) het nadeel geschikt is voor compensatie door middel van strafvermindering en (d) strafvermindering mede gelet op het belang van het geschonden voorschrift en de ernst van het verzuim is gerechtvaardigd. Daarbij zal de rechter dienen aan te geven dat en waarom hij vanwege het verzuim tot strafvermindering komt, en in hoeverre hij de straf vermindert.

Bewijsuitsluiting is volgens de Hoge Raad slechts aan de orde indien bewijsmateriaal door het verzuim is verkregen en door die onrechtmatige bewijsverkrijging een belangrijk strafvorderlijk voorschrift of rechtsbeginsel in aanzienlijke mate is geschonden. Ten overvloede wijst de Hoge Raad er daarbij

op dat art. 359a niet van belang is bij vormverzuimen die de betrouwbaarheid van verkregen onderzoeksmateriaal aantast; dat materiaal moet immers reeds om die reden buiten beschouwing blijven.

Niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging komt als sanctie op een vormverzuim slechts in uitzonderlijke gevallen in aanmerking overeenkomstig het zogeheten Zwolsman-criterium. De rechter is alleen gehouden om op een verweer tot toepassing van art. 359a Sv te beslissen, indien duidelijk en gemotiveerd aan de hand van de factoren van art. 359a Sv wordt aangegeven tot welk rechtsgevolg het verzuim dient te leiden. Een onderzoek naar de feitelijke grondslag van het verweer kan (in dat geval) niettemin achterwege blijven, indien het verweer niet kan leiden tot het ingeroepen rechtsgevolg of slechts kan leiden tot de enkele vaststelling dat een onherstelbaar vormverzuim is begaan. Er bestaat bovendien geen belang bij de beoordeling van een verweer strekkende tot bewijsuitsluiting, indien het bewijsmateriaal door de rechter niet tot het bewijs wordt gebezigd. Zie voor vergelijkbare uitspraken van de Hoge Raad ook HR 16 maart 2004, *NbSr* 2004, 154 en HR 30 maart 2004, *NbSr* 2004, 175/*NJ* 2004, 377.

In de noot bij *NJ* 2004, 376 wijst Buruma erop dat het gezien de jurisprudentie van het EHRM overigens niet helemaal juist is dat de strafrechter nimmer verplicht is om iets te doen met art. 359a Sv (hoewel het arrest die indruk wel wekt). Buruma wijst er voorts op dat de onderlinge verhouding tussen strafvermindering en bewijsuitsluiting niet helemaal sluitend is. Gezien het met dit arrest voortaan vaststaand feit dat het niet de primaire taak is van de strafrechter om de politie te controleren, werpt Buruma aan het eind van zijn noot de vraag op hoe de politie dan wel gecontroleerd moet worden.

ONTVANKELIJKHEID OM EN BEGINSELEN GOEDE PROCESORDE

De vraag naar ontvankelijkheid staat onder meer centraal in HR 20 januari 2004, *NJ* 2004, 508/*NbSr* 2004, 46/*NJB* 2004, nr. 39. In eerste aanleg wordt de verdachte in die zaak veroordeeld tot een geldboete van NLG

15.000. Daartegen wordt door hem hoger beroep ingesteld. In hoger beroep wordt hij vrijgesproken, waarna de A-G beroep in cassatie instelt. De Hoge Raad vernietigt vervolgens bij arrest van 25 juni 2002 de uitspraak in hoger beroep en wijst de zaak terug. Per abuis ontvangt de verdachte evenwel een kennisgeving van de P-G bij de Hoge Raad, inhoudende dat de Hoge Raad het cassatieberoep verwierp. Het hof naar wie de zaak wordt terugverwezen, oordeelt daarop dat de verdachte aan deze kennisgeving het gerechtvaardigd vertrouwen mocht ontleenen dat de cassatieprocedure was afgerond en dat de door het hof gewezen uitspraak (vrijspraak) onherroepelijk was geworden. Door ondanks die kennisgeving verdachte opnieuw te vervolgen worden de beginselen van een goede procesorde ernstig geschonden, waardoor naar het oordeel van het hof met grove veronachtzaming van verdachtes belang tekort wordt gedaan aan diens recht op een behoorlijke behandeling van zijn zaak. Ten onrechte, volgens de Hoge Raad. Aan een door het parket bij de Hoge Raad verzonden kennisgeving als bedoeld in art. 444 lid 2 Sv over de afloop van de cassatieprocedure kan níét het gerechtvaardigd vertrouwen worden ontleend dat het Openbaar Ministerie niet verder zal vervolgen. Het parket bij de Hoge Raad maakt (immers) geen onderdeel uit van het Openbaar Ministerie, zodat niet valt in te zien hoe onjuiste informatie van dat parket de bevoegdheid van het Openbaar Ministerie om de strafvervolging ingevolge een arrest van de Hoge Raad voort te zetten, zou kunnen raken: HR 20 januari 2004, *NJ* 2004, 508/*NbSr* 2004, 46/*NJB* 2004, nr. 39. Zie de noot van Schalken bij dit arrest in *NJ* 2004, 508, die erop wijst dat het arrest 'past in een tijdsgewricht waarin de overheid haar gezicht heeft verloren' en onzichtbaar is geworden. Schalken meent bovendien dat waar van de burger wordt verlangd dat hij concretiseert wanneer hij een beroep doet op opgewekte verwachtingen, datzelfde argument ook voor de overheid dient te gelden, zodat het voor de hand had gelegen dat de Hoge Raad een beschouwing had gewijd aan de vraag in hoeverre het tijdsverloop al dan niet rechtvaardigde dat aan het kennelijk opgewekte vertrouwen recht werd gedaan.

Opmerkelijk is Rb. Den Haag 15 november 2004, *NJ* 2004, 698. Daar ging het om het feit dat in het kader van de strafzaak gesprekken tussen de verdachte en geheimhouders werden opgenomen, uitgeluisterd, uitgewerkt en ongeveer een jaar bewaard. De verdediging beriep zich op niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie wegens de weloverwogen, verregaande en structurele inbreuk die het Openbaar Ministerie daardoor op het verschoningsrecht maakte. De rechtbank verwierp dat verweer maar kwam wel tot niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie, vanwege de onmogelijkheid om te toetsen in hoeverre de getapte gesprekken richtinggevend zijn geweest voor het onderzoek.

VERZOEKSCRIFTEN EX ART. 591A SV

Vershillende hoven spraken zich in 2004 uit over de reikwijdte van art. 591a lid 2 Sv, onder meer met betrekking tot art. 12 Sv. Volgens het Hof Den Haag is het beklag over het niet-vervolgen van strafbare feiten uitputtend geregeld in de artikelen 12-13a Sv. Indien de wetgever de mogelijkheid had willen openen voor vergoeding door de overheid van de kosten van bijstand of vertegenwoordiging door een advocaat aan een partij in een dergelijke beklagprocedure, had het voor de hand gelegen dat hij een daarop betrekking hebbende vergoedingsregeling een plaats zou hebben gegeven in de desbetreffende afdeling. Een zodanige regeling ontbreekt echter. De verklaring daarvoor is volgens het hof te vinden in een essentieel verschil tussen de beklagprocedure van art. 12 Sv en een strafzaak. In een strafzaak wordt de verdachte in een strafprocedure betrokken door toedoen van de overheid, te weten het Openbaar Ministerie. Indien een strafzaak eindigt in een vrijspraak en derhalve kan worden gesteld dat de verdachte achteraf gezien door die overheid ten onrechte is vervolgd, bestaan er in beginsel gronden voor een regeling om de kosten die de gewezen verdachte redelijkerwijs heeft moeten maken voor zijn verdediging, ten laste te brengen van de Staat. In een beklagprocedure gaat het initiatief waardoor de beklagde in die procedure wordt betrokken niet uit van het Openbaar Ministerie of van enig ander over-

heidsorgaan, maar van een rechtstreeks belanghebbende bij diens eventuele vervolging. Indien uit de uitkomst van de beklagprocedure kan worden afgeleid dat de beklagde achteraf gezien ten onrechte in die procedure is betrokken, ontbreekt de ratio om eventuele door hem gemaakte kosten – onder meer die van juridische bijstand – ten laste te brengen van de Staat. Hof Den Haag 28 januari 2004, *NbSr* 2004, 100/ *NJ* 2004, 204. Zie ook Hof Den Haag 7 april 2004, *NJ* 2004, 471; Hof Leeuwarden 28 april 2004, *NbSr* 204, 259 en Hof Leeuwarden 3 mei 2004, *NJ* 2003, 380.

In EHRM 28 oktober 2003, *NJ* 2004, 261 (Baars vs. Nederland) sprak het Europese Hof zich uit over de geweigerde verzoeken van klager op de voet van art. 89 en 591a Sv. Deze verzoeken werden door het gerechtshof afgewezen op grond van het argument dat het Openbaar Ministerie (slechts) niet-ontvankelijk werd verklaard wegens schending van de redelijke termijn, terwijl uit de zaak van een (veroordeelde) medeverdachte zou volgen dat klager het feit medepleegde. Indien het Openbaar Ministerie ontvankelijk zou zijn verklaard, zou klager volgens het gerechtshof met grote mate van waarschijnlijkheid wel zijn veroordeeld. Naar het oordeel van het EHRM heeft Nederland daarmee de onschuldpresumptie van art. 6 lid 2 EVRM geschonden. Klager is immers niet schuldig bevonden op grond van een procedure ‘according to law’. Het gerechtshof heeft klager in wezen schuldig verklaard op basis van bevindingen in een andere zaak, terwijl klager geen gebruik heeft kunnen maken van de hem op grond van art. 6 EVRM toegekende verdedigingsrechten.

De Hoge Raad deed op 15 juni 2004, *NbSr* 2004, 224/*NJB* 2004, nr. 113, uitspraak in een cassatie in het belang der wet, ingesteld om het toepassingsbereik van art. 591a lid 2 Sv nader te bepalen. De Hoge Raad bepaalde toen dat in geval de gewezen verdachte en diens raadsman die aan hem in de strafzaak was toegevoegd, nadat de zaak is geëindigd overeenkomen dat van de verleende toevoeging geen gebruik zal worden gemaakt, en de gewezen verdachte de kosten van zijn

raadsman alsnog voor zijn rekening neemt, die kosten níét als kosten van een raadsman als bedoeld in art. 591a lid 2 Sv kunnen worden aangemerkt. De bepaling ziet immers op de kosten van de raadsman die overeenkomstig art. 38 en 39 lid 1 Sv in de strafzaak als gekozen raadsman is opgetreden. Daarmee is niet verenigbaar dat de raadsman die aan de verdachte was toegevoegd, nadat de zaak is geëindigd alsnog als gekozen raadsman in de zin van die bepalingen komt te gelden. Deze kosten komen dan ook niet voor vergoeding op grond van dat artikel in aanmerking. Zie omtrent dit arrest en een overzicht van de meest recente ontwikkelingen met betrekking tot art. 591a Sv *NbSr* 2004, p. 606-609.

Overigens trad in 2005 een wijziging van de Wet op de rechtsbijstand (toevoeging van art. 44a) in werking, ertoe strekkende dat de rechtzoekende die gebruikmaakt van zijn toevoeging geen kosten voor het gebruikmaken van een raadsman mag vorderen, aangezien hij deze kosten niet heeft gemaakt.

WRAGING

Relatief veel aandacht was in er in 2004 voor wraking. Verwezen kan worden naar Rb. Maastricht 5 februari 2004, *NbSr* 2004, 110; HR 18 mei 2004, *NJ* 2004, 496 en HR 20 april 2004, *NbSr* 2004, 207. In die laatste zaak oordeelde de Hoge Raad dat de enkele omstandigheid dat de onderhavige zaak tegen de verdachte (in zaak B en C) in hoger beroep is behandeld door een kamer van het hof in dezelfde samenstelling als die waarin de eerdere zaak tegen de verdachte (zaak A) is berecht, geen zwaarwegende aanwijzing oplevert voor het oordeel dat de rechter jegens de verdachte een vooringenomenheid koestert, althans dat de bij verdachte bestaande vrees objectief gerechtvaardigd is. Dat geldt ook indien een deel van de in zaak A tot het bewijs gebezigde telefoongesprekken in zaak B deel uitmaken van de bewijsredenering van het OM. Ook het feit dat het hof in zowel zaak A als zaak B gebruikmaakt van een door de verdachte betwiste conclusie van een NFI-rapport betreffende een spraakvergelijkend onderzoek, rechtvaardigt naar het oordeel van de Hoge Raad niet de gevolgtrekking dat het hof vooringenomen was, dan wel dat de

ter zake bestaande vrees bij de verdachte gerechtvaardigd was.

De onpartijdigheidskwestie kwam eveneens aan de orde in HR 18 mei 2004, *NbSr* 2004, 246/NJ 2004, 498. Daarin was sprake van de situatie dat het hof in dezelfde samenstelling tegen twee medeverdachten een veroordeling uitsprak wegens deelneming aan een organisatie als bedoeld in art. 140 Sr. Gelet op de rol van verdachte in die organisatie, zo concludeerde de verdediging in hoger beroep, was daarmee de schijn van partijdigheid gewekt. Het hof blijkt een andere mening toegedaan:

WET- EN REGELGEVING

Op 1 januari 2004 is een convenant in werking getreden over de keuze van afdoening van overtredingen van de financiële wetgeving. Dit convenant is gesloten tussen het Openbaar Ministerie, de Minister van Financiën, de Stichting Autoriteit Financiële Markten, de Pensioen- en Verzekeringskamer, De Nederlandsche Bank NV en de Belastingdienst/ FIOD-ECD (*Stcrt.* 2004, 126).

Op 1 april 2004 trad in werking de *Wet justitiële gegevens* (24.797, *Stb.* 2002, 552/*Stb.* 2004, 129). Binnen drie maanden na inwerkingtreding van deze wet volgde de eerste wijziging (28.886: *Stb.* 2004, 315). Daarbij werd de titel van de wet vervangen: *Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens*. De gewijzigde wet trad in werking op 1 september 2004 (*Stb.* 2004, 390), tegelijkertijd met het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens. Op grond van de thans geldende wet is niet de burgemeester, maar het ministerie van Justitie verantwoordelijk voor de afgifte van een verklaring omtrent goed gedrag. De aanvraag dient nog wel te worden gedaan bij de burgemeester. Daarnaast regelt de wet de centrale verwerking van justitiële gegevens, alsmede het gebruik en het bewaren van persoonsdossiers. Blijkens art. 4 van de wet worden justitiële gegevens na verloop van 20 jaren of na overlijden van de betrokkene

in beide zaken wordt volgens het hof noch impliciet noch expliciet vooruitgelopen op de beoordeling van het verwijt dat verdachte aan diezelfde organisatie zou hebben deelgenomen. De Hoge Raad deelt die mening kennelijk. De door het hof beschreven omstandigheden, en meer in het bijzonder het feit dat ook het hof erkent dat in beide vonnissen de verdachte met zoveel woorden wordt genoemd als iemand die deel uitmaakte van een criminele organisatie en daarin een bepaalde rol vervulde, laten overigens bepaald ruimte voor een heel andere opvatting.

uit de justitiële documentatie gehaald. De termijn van 20 jaren geldt niet voor zedendelicten als bedoeld in art. 240b tot en met 250 Sr. De Aanwijzing wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, bedoeld om een kader te scheppen voor het verstrekken van strafvorderlijke gegevens aan betrokkenen en derden voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden, trad eveneens in werking op 1 september 2004.

Op 12 mei 2004 trad in werking de *Overleveringswet* (29.024, *Stb.* 2004, 195). De Overleveringswet strekt tot uitvoering van het Kaderbesluit Europees Aanhoudingsbevel d.d. 13 juni 2002. Als gevolg van het Kaderbesluit is tussen de Europese lidstaten die dit besluit reeds goedkeurden en op basis daarvan implementatiewetgeving invoerden, de uitleveringsprocedure vervangen door de zogenaamde overleveringsprocedure. Het verschil met de uitleveringsprocedure is onder meer dat de eis van dubbele strafbaarheid is afgeschaft voor de in Bijlage 1 bij de Overleveringswet genoemde feiten. Voorts is een aantal weigeringsgronden en excepties komen te vervallen. Overlevering dient te worden verzocht op grond van een Europees Aanhoudingsbevel, uitgevaardigd door de justitiële autoriteiten van de uitvaardigende staat en rechtstreeks verzonden aan de justitiële autoriteiten van de uitvoerende staat. De opgeëiste persoon dient binnen drie da-

Wel succes had de verdachte die in hoger beroep een wrakingsverzoek deed, nadat de voorzitter van de strafkamer hem (vervolgd op grond van art. 300 Sr wegens het slaan van zijn dochter) zei: 'U slaat uw dochter en dat mag niet'. Volgens het Hof Den Haag levert de desbetreffende mededeling een omstandigheid op die bij de verdachte een objectief gerechtvaardigde vrees voor vooringenomenheid heeft kunnen doen ontstaan. Hof Den Haag 25 mei 2004, *NbSr* 2004, 335.

gen na zijn aanhouding aan de officier van justitie Amsterdam te worden overgedragen. Anders dan in de uitleveringsprocedure, heeft de Minister van Justitie in de overleveringsprocedure vrijwel geen rol. Tegen de rechterlijke beslissing ter zake van de verzochte overlevering staat geen (gewoon) rechtsmiddel open. Zie meer uitgebreid *NbSr* 2004, p. 507-510.

Op 1 juni 2004 trad in werking de *Wet vorderen financiële gegevens* (28.353, *Stb.* 2004 109/226). De wet strekt (mede) tot uitvoering van het eerder totstandgekomen Protocol bij de Overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de Europese lidstaten (hetwelk eveneens op 1 juni 2004 in werking trad). Op grond van de desbetreffende wet (art. 126nc-126nf Sv en art. 126uc-126uf Sv) hebben opsporingsambtenaren en officieren van justitie de bevoegdheid gegevens te vorderen van eenieder die beroeps- of bedrijfsmatig een financiële dienst verleent. De bevoegdheid omvat het vorderen van identificerende gegevens (naw-gegevens, rekeningnummers, geboortedatum enzovoort, alsook administratieve kenmerken als klantnummers en toegangscodes). Ook het vorderen van andere dan identificerende gegevens is mogelijk, zij het dat in dat geval alleen de officier van justitie bevoegd is. Indien het misdrijf gezien zijn aard of de samenhang met een ander door de verdachte begaan misdrijf een ernstige inbreuk op de rechts-

orde oplevert, is bovendien een vordering mogelijk tot het vestrekken van zogenaamde gevoelige gegevens. Dit betreft gegevens als godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksueel leven of lidmaatschap van een vakvereniging. Tegen de vordering en het gebruik van financiële gegevens is beklag mogelijk op grond van art. 552a Sv. Zie meer uitgebreid *NbSr* 2004, p. 510-516.

Op 1 juli 2004 trad in werking een wijziging van het Wetboek van Strafvordering (en de Wet Politieregisters), verband houdende met de uitvoering van de op 29 mei 2000 totstandgekomen EU-rechtshulpovereenkomst (*Stb.* 2004, 107/181). Die overeenkomst strekt tot vergemakkelijking van de toepassing van diverse verdragen, waaronder het Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, alsook de Schengen Uitvoeringsovereenkomst en het Benelux-rechtshulpverdrag. De EU-rechtshulpovereenkomst heeft onder meer betrekking tot het aftappen van telecommunicatie van personen die zich in een andere lidstaat bevinden, de mogelijkheid personen te horen via een videoconferentie en het deelnemen aan gezamenlijke onderzoeksteams. Door middel van eerdergenoemde wetswijziging zijn de artikelen 126m en 126t Sv gewijzigd. Toegevoegd zijn art. 552ob Sv en art. 552oc Sv. Daarnaast is aan het Wetboek van Strafvordering een nieuwe afdeling toegevoegd, getiteld 'internationale gemeenschappelijke onderzoeksteams' (art. 552qa Sv e.v.).

Ook op 1 september 2004 trad in werking de *Wet vorderen gegevens telecommunicatie* (28.059, *Stb.* 2004, 105/395), als gevolg waarvan onder meer art. 126n en 126u Sv zijn gewijzigd. De eis dat de vordering alleen betrekking kan hebben op gegevens betreffende een verdachte, is thans komen te vervallen. Daarnaast wordt thans voorzien in de mogelijkheid dat een opspo-

ningsambtenaar op grond van de art. 126na, 126ua en 126gg lid 3 Sv gebruiksgegevens (naw-gegevens, nummer en soort dienst) vordert.

Op 1 januari 2005 trad in werking de *Wet invoering spreekrecht slachtoffers en nabestaanden* (27.632, *Stb.* 2004, 382/582). Op grond van genoemde wet kan het slachtoffer dan wel diens nabestaande ter terechtzitting een verklaring afleggen omtrent de gevolgen die het ten laste gelegde feit bij hem heeft teweeggebracht (art. 302 lid 1 Sv). Dit recht bestaat alleen in het geval het handelt om een misdrijf waarop naar wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van 8 jaar of meer is gesteld, dan wel één van de in art. 302 lid 2 Sv genoemde misdrijven (waaronder art. 6 Wegenverkeerswet 1994). Het slachtoffer dient schriftelijk aan de officier kenbaar te maken dat hij van het spreekrecht gebruik wenst te maken. Tijdens de zitting kan het slachtoffer zich bovendien laten bijstaan (art. 337 Sv). De totstandgekomen regeling is niet zonder haken en ogen. Vergelijk T. Spronken & F. Fernhout, *Spreekrecht voor slachtoffers, aspirientjes voor de rest*, *NJB* 2005, p. 150 e.v.

Op diezelfde datum trad in werking de *Wet inbeslagneming en doorzoeking* (nr. 29.252, *Stb.*

2004, 577/638) waardoor de bevoegdheden van de rechter-commissaris tot inbeslagneming en in dat kader toe te passen dwangmiddelen ook buiten het gerechtelijk vooronderzoek toepasbaar zijn.

Ook van die datum is (de inwerkingtreding van) de gewijzigde regeling ter zake van de *voorlopige hechtenis* (29.253, *Stb.* 2004, 578/639), welke wet tot gevolg heeft dat vanaf die datum de bewaring voor veertien (voorheen tien) dagen worden verleend, terwijl het voorts mogelijk is om het bevel tot gevangenhouding op te leggen voor een maximumperiode van 90 dagen ineens. Indien het bevel wordt verleend voor een kortere periode, kan de gevangenhouding maximaal twee maal worden verlengd, doch mag de 90 dagen niet overschrijden. Daarnaast is de in eerste aanleg opgelegde straf thans een zelfstandige grond voor de voorlopige hechtenis, kan van het horen van de verdachte voorafgaand aan het bevel tot gevangenhouding worden afgezien indien hij schriftelijk afstand doet van dat recht, is de verplichting om de verdachte te horen op een verzoek tot schorsing beperkt, en is art. 288 Sv inmiddels op het hoger beroep van overeenkomstige toepassing.

Eveneens op 1 januari 2005 trad in werking de *Wet horen getuigen* (*Stb.* 2004, 579/640). Op grond van de gewijzigde regeling kan de voorzitter van de strafkamer voor aanvang van de zitting aan de officier van justitie getuigen en deskundigen opgeven om deze ter zitting te doen oproepen. Daarnaast bevat de wet thans meer mogelijkheden tot afwijzing van een verzoek getuigen of deskundigen op te (doen) roepen.

Op 1 januari 2005 trad voorts in werking de *Wet bekende verdachte* (29.255, *Stb.* 2004, 580/641). Op grond van deze wet is het niet langer noodzakelijk om de bewijsmiddelen uit te werken in zaken waarin de verdachte heeft bekend (en ter zake is veroordeeld). ●

ik beken...
ik heb Ruud de Wildt vermoord...

